

บทความที่ : 2
Article :

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับ
ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
นักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ
และปริมณฑล

Causal Relation Between Political Awareness and
Democratic Political Efficacy Sense of Undergraduate
Students in the Universities in Bangkok and
Metropolitan Area

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์* และ นพพล อักฮาต**

Wanlop Ratthachatranon* and Noppon Akahat**

* คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ [Faculty of Social Science, Kasetsart University]; E-mail: dr.wanlop@hotmail.com

** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ [Faculty of Liberal Arts, Kalasin University]; E-mail: n-akahat@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 540 รายซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้สถิติวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานประกอบด้วยสถิติวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) ผลการทดสอบพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ; การตื่นตัวทางการเมือง; ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง

Abstract

This research aimed to study causal relation between political awareness and democratic political efficacy sense of undergraduate students in the universities in Bangkok and metropolitan area, Thailand. The research was a survey method by using a questionnaire tool with 540 samples who were studying at undergraduate level of universities in Bangkok and metropolitan area. The analyzing statistics used the structural equation modeling (SEM). Research result found that the model of causal relation between awareness and democratic political efficacy sense of undergraduate students in the universities in Bangkok and metropolitan area was consistent with empirical data.

Keywords: Causal Relation; Political Awareness; Political Efficacy Sense

บทนำ

จากข้อเขียนของนักคิดผู้เลื่องชื่อชาวอังกฤษนามว่า John Stuart Mill ที่ได้เสนอว่า ก่อนที่ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นได้ พลเมืองในประเทศจะต้องมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะปกครองตนเองเสียก่อน เพราะความปรารถนาดังกล่าวสะท้อนทัศนคติที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นของดีและสมควรจะทำให้เกิดมีขึ้น ซึ่งที่หมายความอีกทีคือ การเป็นประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับศรัทธาของคนในชาติที่ประสงค์จะมีการปกครองและมีชีวิตแบบประชาธิปไตย (ญานินท์ สันตะพันธุ์, 2549) สำหรับการศึกษาการมีชีวิตในสังคมประชาธิปไตย เรียกอีกอย่างว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2546) ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการตีความประเด็นทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งจะปรากฏอยู่ในกลุ่มคนสองกลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มแรกได้แก่ ประชาชนทั่วไปไม่ว่าจะมีอาชีพหรือคุณลักษณะทางสังคมอย่างไรก็ตาม จะต้องมีความรู้ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย กลุ่มที่สอง ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง หรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมืองจะต้องมีศรัทธาและมีจิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตย ถือเอาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายอันศักดิ์สิทธิ์นอกเหนือจากการเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การกำเนิดอำนาจอธิรัฐและการใช้อำนาจอธิรัฐ เมื่อใดก็ตามที่ผู้นำทางการเมืองไม่มีศรัทธาหรือจิตวิญญาณในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (ลิขิต ธีรเวคิน, 2551)

อย่างไรก็ตามการทำให้สังคมเป็นประชาธิปไตย จะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงการมีระบอบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายการเมืองที่ใช้อำนาจอธิปไตยได้ ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2557) ได้นำเสนอปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมไทยที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้วัดคุณภาพของประชาชน เพราะถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีความพัฒนาไปด้วย ทั้งนี้การศึกษาช่วยให้เกิดสติปัญญาพิจารณาตัดสินใจสิ่งใดด้วยความมีเหตุและผล รวมทั้งเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการ

การวิจัยในครั้งนี้นี้จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าลักษณะด้านการกล่อมเกลாதองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในเชิงเหตุและผลระหว่างปัจจัยทางด้านการตื่นตัวทางการเมืองกับปัจจัยทางด้านการรู้สิทธิมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากเป็นเขตศูนย์กลางในด้านต่างๆ ทั้งการเมืองปกครอง การพัฒนาเศรษฐกิจและลงทุนของประเทศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากคนในสังคมไม่มีการตื่นตัวทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้วก็ยากที่จะปฏิรูประบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2561: 507 – 515) ด้วยเหตุนี้การศึกษาประเด็นการวิจัยในครั้งนี้นี้จึงมีความสำคัญต่อการยืนยันสมมติฐานดังกล่าวด้วย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการ
ตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกละเมิดสิทธิทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่ม
นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย

H_0 : ปัจจัยการตื่นตัวทางการเมือง (AWARENESS) **ไม่มี** ความสัมพันธ์กับ ปัจจัยความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง (EFFICACY) ในระบอบประชาธิปไตยของ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

H_1 : ปัจจัยการตื่นตัวทางการเมือง(AWARENESS) **มี** ความสัมพันธ์กับ ปัจจัยความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (EFFICACY) ของ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ได้แก่ ได้จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมือง และแนวคิด ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ขอบเขตทางด้านประชากรวิจัยและพื้นที่วิจัย ได้แก่ นิสิตนักศึกษาในระดับ ปริญญาตรีที่กำลังทำการศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในที่นี้ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน), มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร), มหาวิทยาลัยศรีปทุม (บางเขน), มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมาก), มหาวิทยาลัยรังสิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร (สนามจันทร์) รวม 9 แห่ง ทุเล รวมจำนวน 227,675 คน (สำนักทะเบียนและประเมินผลของแต่ละมหาวิทยาลัย ใน เดือนกันยายน 2560 มารวมกัน) แล้วได้ทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรสำหรับการศึกษครั้งนี้ โดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่าง ตามตารางของ Krejcie and Morgan (อ้างในวิลลสกี รัฐฉัตรานนท์, 2556) ได้ขนาด ตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 540 ราย แล้วจึงจะได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการ วิจัยครั้งนี้ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของจำนวนนิสิตนักศึกษาในแต่ ละมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง จากนั้นจะได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Accidental Sampling จนให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

ขอบเขตทางด้านช่วงเวลาวิจัย ได้แก่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 – 30 กันยายน พ.ศ. 2561

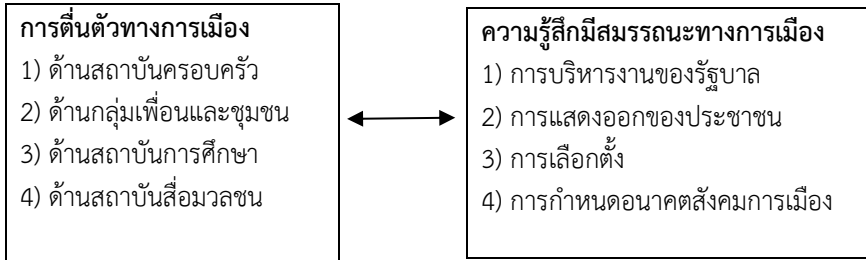
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การตื่นตัวทางการเมือง หมายถึง ระดับความกระตือรือร้นในการเคลื่อนไหวทางการเมือง การมีจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย การตระหนักรู้ถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้พัฒนาต่อเนื่องมาจากแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านสถาบันครอบครัว 2) ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชนกลุ่มเพื่อน 3) ด้านสถาบันการศึกษา และ 4) ด้านสื่อมวลชน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ สมรรถนะทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองทางการเมือง โดยมีความเชื่อว่าตนเองสามารถกระทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อผู้มีอำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง ทั้งนี้ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การบริหารงานของรัฐบาลที่เกิดขึ้น 2) การแสดงออกในฐานะของประชาชนในทางการเมือง 3) การเลือกตั้ง และ 4) การกำหนดอนาคตสังคมการเมืองของตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

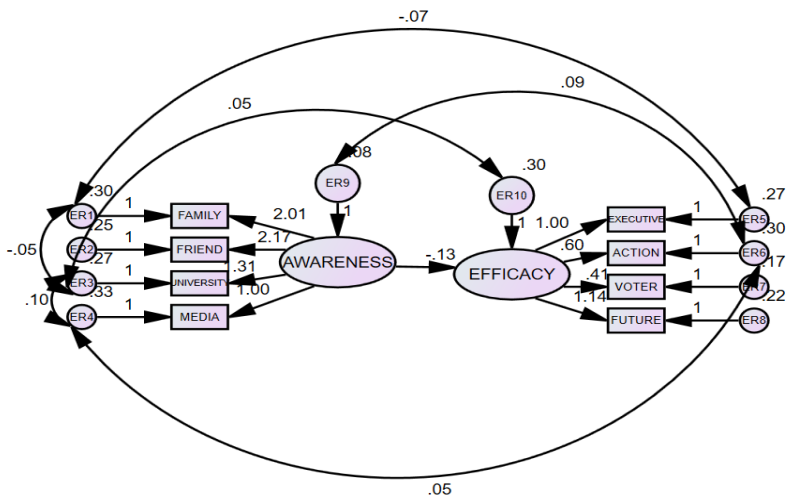
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน (rating scale) มี 5 ระดับการประเมิน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งได้มีการหาค่าความเชื่อมั่นก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ตามวิธีของ ครอนบาคอัลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรเป้าหมายในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวม 9 แห่ง ตามขอบเขตที่กำหนดไว้แล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน 540 ตัวอย่าง

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วยสถิติวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) และสถิติวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ค่าดัชนีที่กำหนดไว้ทุกค่า ได้แก่ ค่า Chi-square = 91.546, Degrees of freedom = 75, Probability level = .105 และ CMIN/DF = 2.530 จะเห็นได้ว่า ค่า Probability level มีค่า มากกว่า .05 และ CMIN/DF มีค่าน้อยกว่า 3 GFI มีค่าเท่ากับ .967 ซึ่งเข้าใกล้ 1.0 RMSEA มีค่าเท่ากับ .021 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.07 แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิง สาเหตุนั้นมีความเหมาะสม หรืออีกนัยหนึ่งคือ โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีค่าน้ำหนักอิทธิพล (weight regression) ในแต่ละคู่ ความสัมพันธ์ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 2 : สรุปโมเดลความสัมพันธ์

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การตื่นตัวทางการเมืองส่งผลต่อความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้มีการแพร่กระจายในช่องทางต่างๆ ไปสู่การรับรู้ของผู้สนใจในประเด็นต่างๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการสื่อสารออนไลน์ ความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรม ที่แสดงออกในปัจจุบันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารและการรับรู้ดังกล่าวด้วย และเป็นแหล่งที่มาของการตื่นตัวทางการเมืองของกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้เป็นหน่วยในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจสูง ยิ่งทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและมีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับที่สูงตามไปด้วย ซึ่งสิ่งดังกล่าวมีผลต่อความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามไปด้วย

จากภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองระดับสูงและให้ความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ แสดงว่านิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตระหนักถึงความสามารถหรืออำนาจของตน มีความเชื่อว่าตนสามารถทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนสามารถบรรลุผลได้ตามที่ Campbell (1954) ได้วิเคราะห์ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองว่าเป็นความเชื่อที่ว่ากระทำทางการเมืองของบุคคลมีผลหรือสามารถมีผลต่อกระบวนการทางการเมือง และความรู้สึกว่าเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยที่พลเมืองแต่ละคนสามารถมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงนั้นซึ่งจะเห็นได้ว่าลักษณะและความรู้สึกการมีสมรรถนะทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มเป้าหมายตามที่วิเคราะห์ และเป็นไปตามแนวคิดของ Easton & Dennis (1967) ที่ได้สรุปว่าการที่จะวิเคราะห์ว่าบุคคลใดมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมากน้อยนั้น สามารถจะพิจารณาได้ว่าความเชื่อของบุคคลมีมากหรือน้อยเพียงใดในประเด็นต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อความต้องการของประชาชน, 2) ความเชื่อว่ารัฐบาลต้องสนองตอบต่อความ

ต้องการของประชาชน, 3) ความรู้สึกว่าตนเองเข้าใจการทำงานของกระบวนการทางการเมือง, 4) ความรู้สึกว่าตนเองมีช่องทางที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองอย่างเพียงพอ

และเมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทางด้านการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งยอมรับสมมติฐานหลักที่กำหนดไว้แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนั้นมีอิทธิพลกัน ซึ่งกล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น จริงๆ แล้วมีกระบวนการอบรมกลุ่มเถาทางการเมืองเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยตามมาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนั้นมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งกล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น จริงๆ แล้วมีกระบวนการอบรมกลุ่มเถาทางการเมืองที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับประชาธิปไตย จึงควรทำการส่งเสริมหรือกระตุ้นโดยอาศัยปัจจัยตามลำดับจากปัจจัยด้านมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ปัจจัยด้านการสื่อสาร ปัจจัยจากกลุ่มเพื่อน และปัจจัยจากครอบครัวตามลำดับ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับประชาธิปไตยที่เกิดจากปัจจัยด้านการแสดงออกของประชาชนต่อรัฐบาล ปัจจัยการบริหารประเทศของรัฐบาล ด้านการกำหนดอนาคตทางการเมืองของประชาชน และปัจจัยด้านการเลือกตั้งรัฐบาลของประชาชน ตามลำดับเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อหนุนเสริมการสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพทางการเมืองและการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทางด้านการตื่นตัวทางการเมืองกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

- ญานิทธิ์ สันตะพันธุ์ (2549). **วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก www.pub-law.net เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2560
- ทินพันธ์ นาคะตะ (2546). **วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก www.tea.gspa_buu.net เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2560
- ลิขิต อีระเวคิน (2551) **วัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก www.dhiravegin.com เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม 2560
- ลิขิต อีระเวคิน (2553). **การเมืองการปกครองของไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2556). **เทคนิคและวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ทองกมล.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. **วารสารการบริหารปกครอง**, 7 (1): 500 – 521 Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/132162>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). **การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- Almond, G. A., et al., (2006). **Comparative Politics Today: A World View**. New York: Longman.

Almond, G.A. and S. Verba. 1965. **The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations**. Boston : Little, Brown & Company.

Campbell, A. 1954. **The Volter Decides**. Evanston : Row & Peterson.

Easton, D. and J. Dennis. 1967. “**The Child’s Acquisition of Regime Norms : Political Efficacy**”. *American Political Science Review*. 1 (March 1967) : 25-26.

Translated Thai References

Dhiravegin, L. (2008). **Political Culture & Democracy Development**. (Online), Retrieved on www.dhiravegin.com (Accessed when 12 October 2017)

Dhiravegin, L. (2010). **Thai Politics & Government**. Bangkok: Thammasart University Press.

Rathachatranon, W. (2013). **Research Methods & Technics of Political Science**. Bangkok: Tongkamon Press.

Nakata, T. (2003). **Democratic Political Culture**. (Online), Retrieved on www.tea.gspa_buu.net (Accessed when 12 October 2017)

Rathachatranon, W. (2018). Causal Factors Affecting Democratic Political Culture of Undergraduate Students in the Universities in Bangkok and Metropolitan Areas. *Governance Journal*, 7 (1), 500 -521. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/132162>

Santaphan, Y. (2006). **Thai Political Culture**. (Online), Retrieved on www.pub-law.net (Accessed when 12 October 2017)

The Secretariat of the House of Representatives. (2014). **Development of Democratic Politics & Government**. Bangkok: The Secretariat of the House of Representatives